

Minister Edukacji i Nauki

Przemysław Czarnek

DKOPP-WOKO.440.11.2023
2023 r.

Warszawa, 27 lipca

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku!

Odpowiadając na pismo XI.813.18.2021.JK z dnia 6 lipca br. w sprawie postępu prac prowadzonych w Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych oraz w Ministerstwie Edukacji i Nauki mających na celu przywrócenie wymiaru godzin nauki języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej na zasadzie równości z innymi mniejszościami oraz zwiększenie wartości wag służących naliczaniu subwencji dla uczniów lub słuchaczy należących do mniejszości niemieckiej uprzejmie informuję, że na ostatnim posiedzeniu Komisji w dniu 5 lipca br. prezentowałem stanowisko resortu w tej sprawie.

Członkowie Komisji Wspólnej otrzymali kompleksową informację Ministra Edukacji i Nauki na temat stanu nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej, przepisów prawa dotyczących nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej oraz podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2023 otrzymywanej przez jednostki samorządu terytorialnego w związku z nauczaniem języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej.

Treść tej informacji załączam poniżej:

Aktualne dane statystyczne, dotyczące liczby uczniów objętych nauczaniem języka niemieckiego jako języka mniejszości w poszczególnych województwach:

Województwo	Liczba uczniów
DOLNOŚLĄSKIE	183
KUJAWSKO-POMORSKIE	45
LUBUSKIE	650
ŁÓDZKIE	86
MAZOWIECKIE	44
OPOLSKIE	31 161
POMORSKIE	4 340
ŚLĄSKIE	24 539
ŚWIĘTOKRZYSKIE	19
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	2 105

ZACHODNIOPOMORSKIE	216
RAZEM	63 388

Typ jednostki oświatowej	Liczba uczniów
Przedszkole	7 223
Szkoła podstawowa	56 054
Liceum ogólnokształcące	60
Technikum	13
Punkt przedszkolny	4
Branżowa szkoła I stopnia	34
RAZEM	63 388

Kuratorzy oświaty informują m.in. że w bieżącym roku szkolnym forma dodatkowej nauki języka mniejszości w dalszym ciągu pozostaje najpopularniejszą formą kształcenia, choć nastąpiło zwiększenie zainteresowania nauczaniem języka mniejszości w formie prowadzenia zajęć edukacyjnych w dwóch językach: języku polskim i języku niemieckim. Zdarza się, że samorządy dodatkowo finansują drugą i trzecią godzinę języka mniejszości niemieckiej (woj. opolskie i śląskie).

Część oświatowa subwencji ogólnej

Zadania oświatowe związane z prowadzeniem przez jednostki samorządu terytorialnego szkół i placówek oświatowych finansowane są z dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Jednym z dochodów samorządów terytorialnych jest część oświatowa subwencji ogólnej. Zgodnie z art. 27 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, wysokość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala corocznie ustawa budżetowa. Kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich gmin, powiatów i województw samorządowych ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych.

Część oświatową subwencji ogólnej – po odliczeniu rezerwy ustawowej – dzieli się między jednostki samorządu terytorialnego według zasad określanych corocznie w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Rozporządzenie uzależnia wysokość części oświatowej subwencji ogólnej dla poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego od:

- liczby uczniów przeliczeniowych ustalonej w wyniku zastosowania zróżnicowanych wag dla wybranych kategorii uczniów (wychowanków) i określonych typów i rodzajów szkół oraz wskaźnika korygującego Di, uwzględniającego stopnie awansu zawodowego nauczycieli,
- wysokości finansowego standardu A (kwota części oświatowej subwencji ogólnej dzielona algorytmem przypadająca na jednego ucznia przeliczeniowego).

Subwencja oświatowa ustalana jest na dany rok kalendarzowy i przekazywana do jednostek samorządu terytorialnego przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych. Część oświatowa subwencji ogólnej dla każdej jednostki samorządu terytorialnego stanowi jedną kwotę, a o sposobie jej wydatkowania – zgodnie z art. 7 ust. 3 ww. ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego – decyduje organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego.

Kwoty subwencji oświatowej nie można wprost odnosić do zadań oświatowych nałożonych na jednostki samorządu terytorialnego. W obowiązującym systemie prawnym nie ma przepisu, z którego wynikałoby, iż budżet państwa gwarantuje w ramach części oświatowej subwencji ogólnej środki na pokrycie wszystkich wydatków na realizację zadań oświatowych jednostek samorządu terytorialnego.

Finansowanie mniejszości narodowych i etnicznych w subwencji oświatowej w roku 2022

Kwestie szczegółowe dotyczące organizowania nauki języka lub w języku mniejszości reguluje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności postępującej się językiem regionalnym.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2022 (Dz. U. z 2021 r., poz. 2453) w algorytmie podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego na rok 2022 w odniesieniu do uczniów mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności postępującej się językiem regionalnym uwzględniono następujące wagi dla uczniów należących do danej mniejszości narodowej lub etnicznej oraz społeczności postępującej się językiem regionalnym, dla uczniów pochodzenia romskiego, dla których szkoła podejmuje dodatkowe zadania edukacyjne:

- **P₂₅ = 0,2** (dla uczniów lub słuchaczy należących do danej mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej lub społeczności postępującej się językiem regionalnym oraz uczniów lub słuchaczy pochodzenia romskiego, dla których szkoła podejmuje zadania edukacyjne zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty; waga obejmuje uczniów lub słuchaczy, których liczba, odrębnie ustalona dla każdej mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej lub społeczności postępującej się językiem regionalnym oraz uczniów lub słuchaczy pochodzenia romskiego, jest wyższa niż: w szkole podstawowej – 112, a w szkole ponadpodstawowej i klasach szkoły ponadgimnazjalnej prowadzonych w szkole ponadpodstawowej – 42),
- **P₂₆ = 1,0** (dla uczniów lub słuchaczy należących do danej mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej lub społeczności postępującej się językiem regionalnym oraz uczniów lub słuchaczy pochodzenia romskiego, dla których szkoła podejmuje zadania

edukacyjne zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty; waga obejmuje uczniów lub słuchaczy, których liczba, odrębnie ustalona dla każdej mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej lub społeczności posługującej się językiem regionalnym oraz uczniów lub słuchaczy pochodzenia romskiego: w szkole podstawowej jest wyższa niż 80 i nie przekracza 112, a w szkole ponadpodstawowej i klasach szkoły ponadgimnazjalnej prowadzonych w szkole ponadpodstawowej jest wyższa niż 30 i nie przekracza 42),

- **P₂₇ = 1,3** (dla uczniów lub słuchaczy należących do danej mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej lub społeczności posługującej się językiem regionalnym oraz uczniów lub słuchaczy pochodzenia romskiego, dla których szkoła podejmuje zadania edukacyjne zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty; waga obejmuje uczniów lub słuchaczy, których liczba, odrębnie ustalona dla każdej mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej lub społeczności posługującej się językiem regionalnym oraz uczniów lub słuchaczy pochodzenia romskiego, nie przekracza: w szkole podstawowej – 80, a w szkole ponadpodstawowej i klasach szkoły ponadgimnazjalnej prowadzonych w szkole ponadpodstawowej – 30),
- **P₂₈ = 0,6** (dla uczniów lub słuchaczy oddziałów i szkół z nauczaniem w języku mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej lub w języku regionalnym oraz dla uczniów lub słuchaczy oddziałów i szkół, w których zajęcia edukacyjne są prowadzone w dwóch językach: polskim oraz języku mniejszości narodowej, mniejszości etnicznej lub języku regionalnym, będącym drugim językiem nauczania).

Przyznanie pierwszych trzech wag zależy od liczby uczniów należących do danej mniejszości narodowej lub etnicznej oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym, dla uczniów pochodzenia romskiego. Natomiast waga **P₂₈** jest naliczana dla uczniów oddziałów i szkół z nauczaniem w języku mniejszości narodowej lub mniejszości etnicznej bądź w języku regionalnym oraz dla uczniów oddziałów i szkół, w których zajęcia edukacyjne prowadzone są w dwóch językach: polskim oraz języku mniejszości lub języku regionalnym, będącym drugim językiem nauczania.

W celu dostosowania finansowania do zmniejszonej:

- od 1 września 2022 r. liczby godzin¹ dla uczniów mniejszości narodowej niemieckiej realizującej naukę w formie dodatkowej nauki języka mniejszości;
- kwoty subwencji oświatowej na rok 2022 o 39,8 mln zł (zmiana dokonana poprawką poselską w trakcie prac nad ustawą budżetową na rok 2022) przygotowano nowelizację rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki w sprawie sposobu podziału części oświatowej

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 4 lutego 2022 zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu wykonania przez przedszkola szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. z 2022 poz. 276).

subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2022². Stosownie do wymogu wynikającego z art. 167 ust. 4 Konstytucji RP, skutek zmiany zadań jednostek samorządu terytorialnego (obniżenia kosztów nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości, wynikające ze zmniejszenia liczby godzin nauczania tego języka), został uwzględniony w podziale kwoty subwencji oświatowej na rok 2022.

W zakresie uczniów objętych nauczaniem języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej realizowanego w formie dodatkowej nauki języka mniejszości w rozporządzeniu zmieniającym rozporządzenie w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2022 wagi P₂₅ - P₂₇ uległy korekcie i zostały ustalone w następującej wysokości: waga P₂₅ = 0,166 (naliczono o 4,4 mln zł mniej subwencji), waga P₂₆ = 0,827 (naliczono o 10,3 mln zł mniej subwencji), waga P₂₇ = 1,076 (naliczono o 25,1 mln zł mniej subwencji).

Tabela 1: Skutek zmniejszenia wag dla uczniów mniejszości niemieckiej kształcących się w formie dodatkowej nauki języka mniejszości po typach jednostek samorządu terytorialnego

Typ JST	Liczba samorządów	Kwota zmniejszenia subwencji (w tys. zł)
Gmina, z tego:	143	34 724
gmina miejska	20	4 752
gmina miejsko-wiejska	49	13 367
gmina wiejska	74	16 605
Miasto na prawach powiatu	19	4 883
Powiat ziemski	3	67
Samorząd województwa	1	- 106
Suma końcowa	166	- 39 780

Wspomniane wyżej wagi to tylko dodatkowe środki na nauczanie języka mniejszości, natomiast każdy uczeń szkoły otrzymuje również tzw. standard finansowy A, oraz inne dodatkowe wagi, jeżeli się do nich kwalifikuje (np. dodatkowe środki finansowe z tytułu specjalnych potrzeb edukacyjnych, dodatkowe środki finansowe dla uczniów szkół zawodowych, dodatkowe środki dla uczniów w szkołach na wsi lub w mieście do 5 tys. mieszkańców).

Tabela 2. Środki w ramach subwencji oświatowej dla uczniów mniejszości w roku 2022 w podziale na poszczególne wagi

² Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 lutego 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2022 (Dz. U. z 2022 poz. 352).

Rok	Kwoty subwencji oświatowej dla mniejszości narodowych i etnicznych (w mln zł)				
	P ₂₅	P ₂₆	P ₂₇	P ₂₈	Razem
2022	24,9	93,0	282,8	7,8	408,5

Dodatkowe środki w ramach subwencji oświatowej dla uczniów uczących się języków mniejszości oraz języka regionalnego w 2022 roku wynoszą 408,5 mln zł i zostały skalkulowane dla 76,6 tys. uczniów (waga P₂₅ – **23,4 tys.** uczniów, waga P₂₆ – **16,2 tys.** uczniów, waga P₂₇ – **37 tys.** uczniów).

Tabela 3. Środki w 2022 roku w ramach subwencji oświatowej w podziale na poszczególne mniejszości narodowe, grupy etniczne oraz społeczność posługującą się językiem regionalnym

	Białoruska	Żydowska	J. kaszubski	Litewska	Łemkowska	Niemiecka	Ormiańska	Romska	Rosyjska	Słowacka	Ukraińska	Suma
Dodatkowa kwota subwencji (w mln zł)	11,9	1,5	156,1	3,3	2,0	202,3	0,3	14,3	0,8	1,4	14,6	408,5
%	2,9%	0,4%	38,2%	0,8%	0,5%	49,5%	0,1%	3,5%	0,2%	0,3%	3,6%	100,0%

Największą część kwoty subwencji oświatowej dla mniejszości w 2022 roku naliczona została na mniejszość niemiecką – **202,3 mln zł** (49,5%). Druga w kolejności pod tym względem jest grupa uczniów posługujących się językiem regionalnym kaszubskim – **156,1 mln zł** (38,2%). Powyższe dwie kwoty łącznie stanowią 87,7% subwencji oświatowej przeznaczanej na mniejszości narodowe i etniczne.

Najliczniejszą grupą uczniów mniejszości w 2022 roku stanowi mniejszość niemiecka – **48,5 tys.** uczniów (63,3%). Druga w kolejności pod tym względem jest to grupa uczniów posługujących się językiem regionalnym kaszubskim licząca **20,7 tys.** uczniów (27,1%). Powyższe dwie grupy stanowią łącznie 90,4% wszystkich uczniów mniejszości.

Tabela 4. Liczba uczniów należących do mniejszości narodowych, etnicznych, oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym na których naliczono subwencję oświatową w roku 2022

	Białoruska	Żydowska	J. kaszubski	Litewska	Łemkowska	Niemiecka	Ormiańska	Romska	Rosyjska	Słowacka	Ukraińska	Suma
Liczba uczniów (w tys.)	2,3	0,4	20,7	0,5	0,2	48,5	0,1	1,8	0,1	0,2	1,8	76,6
%	3,1%	0,5%	27,1%	0,6%	0,3%	63,3%	0,1%	2,3%	0,1%	0,2%	2,4%	100,0%

Dodatkowa kwota subwencji oświatowej naliczona w 2022 r. na uczniów należących do mniejszości narodowych, etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym jest niższa w porównaniu do kwoty subwencji z roku 2021 o ok. 27,7 mln zł, tj. o 6,4%.

Finansowanie mniejszości narodowych i etnicznych w subwencji oświatowej w roku 2023

Tabela 5. Środki w ramach subwencji oświatowej dla uczniów mniejszości w roku 2023 w podziale na poszczególne wagi

Rok	Kwoty subwencji oświatowej dla mniejszości narodowych i etnicznych (w mln zł)				
	P ₂₇	P ₂₈	P ₂₉	P ₃₀	Razem
2023	23,5	97,8	257,0	10,5	388,8

Dodatkowe środki w ramach subwencji oświatowej dla uczniów uczących się języków mniejszości oraz języka regionalnego w 2023 roku wynoszą 388,8 mln zł i zostały skalkulowane dla 83,8 tys. uczniów (waga P₂₇ – 29,7 tys. uczniów, waga P₂₈ – 19,2 tys. uczniów, waga P₂₈ – 34,9 tys. uczniów).

Tabela 6. Środki w 2023 roku w ramach subwencji oświatowej w podziale na poszczególne mniejszości narodowe, grupy etniczne oraz społeczność posługującą się językiem regionalnym

	Białoruska	Żydowska	J. kaszubski	Litewska	Łemkowska	Niemiecka	Ormiańska	Romska	Rosyjska	Słowacka	Ukraińska	Suma
Dodatkowa kwota subwencji (w mln zł)	12,6	1,8	184,2	3,8	2,1	148,9	0,3	16,5	0,5	1,6	16,5	388,8
%	3,2%	0,5%	47,4%	1,0%	0,5%	38,3%	0,1%	4,2%	0,1%	0,4%	4,3%	100,0%

Największa część kwoty subwencji oświatowej dla mniejszości w 2023 roku naliczona została na mniejszość posługującą się językiem regionalnym kaszubskim – **184,2 mln zł** (47,4%). Druga w kolejności pod tym względem jest mniejszość niemiecka – **148,9 mln zł** (38,3%). Powyższe dwie kwoty łącznie stanowią 85,7% subwencji oświatowej przeznaczanej na mniejszości narodowe i etniczne.

Najliczniejszą grupą uczniów mniejszości w 2023 roku stanowi mniejszość niemiecka – **54,6 tys.** uczniów (65,2%). Druga w kolejności pod tym względem jest grupa uczniów posługujących się językiem regionalnym kaszubskim licząca **22,14 tys.** uczniów (26,4%). Powyższe dwie grupy stanowią łącznie 91,5% wszystkich uczniów mniejszości.

Tabela 7. Liczba uczniów należących do mniejszości narodowych, etnicznych, oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym na których naliczono subwencję oświatową w roku 2023

	Białoruska	Żydowska	J. kaszubski	Litewska	Łemkowska	Niemiecka	Ormiańska	Romska	Rosyjska	Słowacka	Ukraińska	Suma
Liczba uczniów (w tys.)	2,1	0,4	22,1	0,5	0,2	54,6	0,04	1,8	0,05	0,2	1,8	83,8
%	2,5%	0,5%	26,4%	0,6%	0,2%	65,2%	0,04%	2,1%	0,06%	0,2%	2,2%	100,0%

Dodatkowa kwota subwencji oświatowej naliczona w 2023 r. na uczniów należących do mniejszości narodowych, etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym jest niższa w porównaniu do kwoty subwencji z roku 2022 o ok. 19,7 mln zł, tj. o 4,8%.

W chwili obecnej Ministerstwo Edukacji i Nauki nie prowadzi procesu legislacyjnego aktu prawnego zmierzającego do przywrócenia stanu nauczania języka niemieckiej mniejszości narodowej obowiązującego przed rokiem szkolnym 2022/2023.

Z upoważnienia
Ministra Edukacji i Nauki

Dariusz Piontkowski
Sekretarz Stanu
/ - podpisano cyfrowo/